

**Cem ve Cemde Okunan
Gülbanklar, Deyişler,
Mersiyeler, Duazlar**

Remzi Kaptan

Cem ve Cemde Okunan Gülbanklar, Deyişler, Mersiyeler, Duazlar

Remzi Kaptan

www.alevitentum.de

alevitentum@yahoo.de

Remzi Kaptan, 1976 yılında K. Maraş'ta dünyaya geldi. Bir çok Maraşlı Alevi gibi çocukluğu Maraş olaylarının ağır etkisi altında geçti. Remzi Kaptan, kişilik bilincine ulaştıktan sonra tercihini Alevilik yoluna hizmetten yana yaptı. Bu tercihin gereği olarak Alevilik yoluna hizmetini sürdürmeye devam ediyor.

İletişim için: remzi.kaptan@yahoo.com

Cem

Cem Alevilerin toplu halde ettikleri ibadetin adıdır.

Kavram olarak Cem Arapça bir kelime olup toplanma, birikme, bir araya gelme manasına gelmektedir.

Cem'in kaynağı **Kırklar Cem'idir.**

Cem ibadetini diğer inançlardaki ibadetlerden farklı kılan en önemli unsur; Cem de bulunanların aynı zamanda toplumda hesap vermekle yükümlü olmalarıdır. Cem de bulunanlar bir birlerinden **Razı Olmak** zorundalar.

Cem de bulunan bir kişi başka bir kişiye dargınsa, bu iki kişinin dargınlıkları giderilmeden, barışmaları sağlanmadan Cem'e başlanmaz.

Alevilerin toplu anlamda temel ibadeti olan Cem, bir **DEDE**'nin gözetiminde, önderliğinde yerine getirilir.

Cem ibadetine katıl, hırsız, yolsuz, düşkün kimseler giremez.

Cem ibadetini kısa bir şekilde tanımlamak mümkün değil. Bu anlamda Cem'in ne olduğunu ve nasıl uygulandığını tam manasıyla kavramak için en yakındaki Cem evine gidip bilgilenmek gerekiyor.

Buraya kadar cem hakkında genel bilgiler verdik. Cemin anlam ve öneminin kavranılması için biraz daha detaylandırmak gerekiyor.

Son yüz yıldır kendinden mahrum kalan dimağların tekrar öze dönüşlerinin en esaslı yolu cemlerden, cem olmaktan geçer. Toplumsal düzenin ve bireysel iç huzurun yolu, yani kendisiyle, doğayla ve çevresi ile barışık bir kişilik olabilmenin yolu; yüz yılların ötesinden süzülüp gelen değerlerle buluşmaktan geçer.

Belki tam manasıyla günümüz cemleri o olması gereken nurani atmosferlerin hakim olduğu boyutları, asırlardır cemlerden uzak kalanlara yansıtmıyordur. Bir çok yönüyle –pratik manada- eksiklikler, yetmezlikler olabilir. Bütün bu eksiklikler, yetmezlikler, praktize edenlerin ham ervahlıkları, bilinç bulanıklığı cemleri gerçek amacından daha az işlevli hale getiriyor olabilir. **Bütün bu olumsuz diyebileceğimiz pratik durumlar cemlerin anlam ve öneminden bir eksilme meydana getirmiyor.**

Her Őeye çok çabuk bir Şekilde ulaŐılıp tüketediği bu zamanlarda, cemde aynı Şekilde yaklaşanlar bir menzil almazlar.

Pratikte bazı yetmezlikler yaŐanıyor. Ancak bütün olumsuzluklara rağmen samimiyetle cem olmak isteyen, ikrarına sadık olanların kısa sürede cemin gerçek mana ve anlamını kavrayacaklarına, daha doğrusu cemi yaŐayacaklarına Şüphesiz yok. Ancak ihlaslı olmayan, Őüpheli yaklaşan, cem meydanına bütün kötü duygu ve düşüncelerden arınmamıŐ olarak gelenler için cem meydanı bir dar meydanı olacaktır.

Cem girerken ilk samimiyet sınavı girişte başlar. Cem meydanının kapısına niyaz edilir. EŐiŐe basılmadan meydana varılır. Bunlardan önce ceme gelirken bütün art niyet ve ön yargılardan arınmıŐ olarak, sadece bilinç yoluyla değil, aynı zamanda duygu yoluyla da, sezgisel olarak da cem yaŐanılmaya çalıŐılır.

Cemden, semahtan, lokmadan, ferraŐtan, gülbanktan, gözcüden, ikrardan, 4 kapı 40 makamdan, deyiş ve duazdan, musahiplikten, erağdan, dededen... ve daha nice sır içinde sırdan, yol içinden yoldan bihaber olan bilinç ve duyguların cemi basite almamaları gerekiyor. EĞer çok ucuz ve basit

şekilde bir yaklaşım gösterilirse, bir tiyatro seyrederek gibi yaklaşılırsa; o vakit asırlardır insanları ve insanlığı cemden mahrum bırakmak isteyen yezitlerin amaçları gerçekleşmiş olur.

Cem; huzuru arayanların, düzeni mükemmel şekilde kurup kurumlaştırmak isteyenlerin, kendini bilmek isteyenlerin, arınıp aklanmak isteyenlerin, ölüp yeniden doğmak isteyenlerin, sırrı hakikate ermek isteyenlerin, var olmak için yok olmayı göze alanların, semah dönüp gökyüzüne ağanların... dır.

Cem, ikrar verip ikrarına sadık olanlarıdır.

Dara durmaktır cem, Mansur misali.

Aşkınığın, yüceliğın yaşandığı, yaşatıldığı meydandır cem meydanı. Eğrinin düz olduğı, yalanın yersiz olduğı, Hakkın ve can`ın esas olduğı, bir olduğı meydandır cem meydanı.

Cem; mükemmelliğe, insanı, İnsani Kamil olmaya götüren yoldur.

Cemde okunan gülbanklar

Cem açılış gülbankı

Bismişah, Allah Allah.

Akşamlar hayır ola, hayırlar feth ola, şerler def ola, müminler bermurad ola, demler daim, Cemler kaim ola.

Hazır-gaip, zahir-batın cem erenlerinin nuru cemalları aşk ola.

Ehlibeytin, Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin, Oniki İmamların, Ondört Masum Pakların, Onyedı Kemberbestlerin, Kırkların, cümle erenlerin katarından, didarından ayırmaya.

Her dilde bir dilek, her gönülde bir murat vardır. İnanđımız, güvendiğimiz yüce Yaradan, dilde dileklerimizi, gönülde muratlarımızı vere.

Allah, namerde-merde muhtaç eylemeye.

Duvarımızdan taş, gözlerimizden yaş dökmeye.

Genç yaşta ölüm, ihtiyarlıkta zulüm vermeye.

Hak evimizin, toplumumuzun ağız tatlılığını bozmaya.

Huzur vere, dertlerimize derman, hastalarımıza şifa,
borçlarımıza eda nasip eyleye.

Yolumuzu yolsuza, yüzümüzü nursuza uğratmaya.

Gökten hayırlı rahmetler, yerden hayırlı bereketler; ana-
babasına, toplumuna hayırlı evlatlar vere.

On sekiz bin alemle mümin, Müslim cümle kardeşlerimizi
Muhammed- Ali gülbangından mahrum eylemeye.

Çağırdığımızda, bunaldığımızda Hızır yoldaşımız; Şah-ı Merdan
Ali kardaşımız, Hünkar Hacı Bektaş Veli de haldaşımız ola.

Duası bizden, kabulü Allah'tan ola.

Gerçekler demine, evliya keremine, gönüller birliğiyle gerçeğe
Hû diyelim.

Süpürgeci (Faraş/Ferraş) hizmeti gülbankı

Süpürgeci, süpürgesini eline alıp, üç kez “ *Hü erenler! Hak-Muhammed-Ali ’nin hizmeti geliyor...* ” der, her seferinde bir adım atarak meydanın ortasına kadar gelir , süpürgeyi sağına indirip yere niyaz eder süpürgeyi alıp ayağa kalkar, ayakları mühürlü öne eğilir; “Allah, Muhammed, Ya Ali...” diye meydana üç kez süpürge çalıp, süpürge sol koltuğunda dara durur ve şu tercümanı okur:

“Destur Pirim!

Güruh-i Nâci ’yim, Kırklar Meydanı ’nda süpürgeciyim

Pir divanında durucuyum

Hüseyin-i Kerbela için gözlerim kan yaştır

Lanet olsun Yezid’in bağı kara taşdır

Erenler meydanında Aliyyel-Mürteza baştır

Pîrimiz Kırklar içinde Seyyid-i Ferraş ’tır

Allah eyvallah...Nefes Pîrdedir...”

Süpürgeci hizmetini yerine getiren bu gülbankı okuduktan sonra dede süpürgeciye şu duayı verir:

“Allah... Allah...

Süpürgeci Selman, kör olsun Mervan, cennette Rıdvan

Zuhura gelsin Mehdi-i Sahib-zaman

Yardımcımız olsun Oniki İmam

Hizmetinden şefaata bulasın

Seyyid-i Ferraş'ın himmeti üzerinde ola

Gerçeğe Hü...”

(Süpürgecinin vereceği diğer bir süpürge tercemanı da şöyledir:

“Biz üç bacıyız, Gürüh-i Naci'yiz, Kırklar Meydanı'nda süpürgeciyiz.

Süpürgeci Selman, kör olsun Mervan, carımıza yetişsin Mehdi-i Sahib-zaman. Allah, eyvallah. Nefes Pir'dedir...”

Dedenin süpürgeciye vereceği diğer bir dua da şudur:
“Allah...Allah...Hayır hizmetin kabul yüzün ak ola.

Durduğun dardan, divandan iyilikler göresin.

Hak-Muhammed-Ali katarından, didarından ayırmaya.

Seyyid-i Ferraş'ın himmeti üzerinde hazır ve nazır ola.

Hizmetinden şefaat bulasın.

Gerçeğe Hü...”)

Meydan postu seccade hizmeti gülbankı

Süpürgeci, meydana süpürge alıp duasını aldıktan sonra, bu hizmeti yerine getirecek olan can post'u (seccadeyi) kollarının üzerine alıp üç kez: "H erenler! Muhammed-Ali'nin hizmeti geliyor!" der, her seferinde bir adım atarak meydanın ortasına kadar gelip dara durur ve Şu tercümanı okur:

"Destur Pirim!

Muhammed Mustafa'nındır bu seccade

Aliyyel Mürteza'nındır bu seccade

Hatice-i Kübra, Fatıma-yi Zehra'nındır bu seccade

Oniki İmamlarındır bu seccade

Pîrimiz Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nindir bu seccade

Cem birliğine, sohbet sırrına, evliya keremine

H diyelim, Allah eyvallah

Nefes Pirdedir... "

Dede, postu seren hizmet sahibine Şu duayı verir:

“Allah...Allah...

Post kadim ola, inkâr feth ola.

Hayırlığa gelmiş, hayırlığa serilmiş ola.

*Kırklar meydanına serilen bu kutsal postun üzerinde sorgulanan
canların didarı cennet ola, günahları affola.*

Seccaden temiz, yüziün ak ola.

Hizmetinden Şefaât bulasın.

Dil bizden, nefes Hazret-i Pîr'den ola.

Gerçekler demine, Hü mümine Ya Ali...”

Duasını alan bu hizmeti yapan can, postu meydana serer, dört tarafına “ *Allah, Muhammed, Ya Ali, Hünkâr Hacı Bektaş Veli...* ” diyerek niyaz eder, geri geri ve diz üzeri gider, yerine oturur

İbriktar/Tezekar hizmeti gülbankı

İbriktarın okuduğu gülbank:

“Destur Pîrim!

Ben gulam-ı Haydariyem

Adûdan etmem havf-u bâk

Çünkü bu hizmette örnektir bana Selman-ı Pâk

Gönlümüzü Hakka bağlayıp, yunduk, arındık, olduk pâk

Nefes pirdedir...”

Dedenin, hizmetin yerine getirilmesinden sonra okuduğu dua:

“Allah...Allah...”

Hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. İsteğinizi, dileğinizi Hak-Muhammed-Ali vere. Elleriniz dert görmeye, gönlünüz incinmeye.

Hizmetinizden şefaât bulasınız.

Selman-ı Pâk'in hüsnü himmeti üzerinizde ola.

Gerçeğe hü...”

Çerağ/Delil

Çerağ ve delil kelimeleri/kavramları genel manada bir birinden farklı anlamlara sahip olmakla beraber Alevi inancında birlikte kullanılan kavramlardır. Çerağ kelimesi Farsça bir kelime olup kandil, güneş, mum, lamba, çıra anlamına gelmektedir. Delil ise Arapça bir kavram olup rehber, yol gösterici, kılavuz anlamına gelmektedir.

Cemlerimizdeki on iki hizmetlerden biride çerağı yakma, başka bir kavramla delili uyandırma görevidir. Bu hizmete hem çerağcı hemde delilci denilir. Çerağ ve delil Alevi inancında bir birinin içine geçmiş, biri diğerinin yerine kullanılan, birbirini tamamlayan kavramlardır. Bu elbette öylesine oluşmuş bir birliktelik değildir. Bunun oluşumunun bir çok anlamı olmakla beraber asıl anlaşılması gereken veya anlam verilmesi gereken batını manasıdır. Dışsal/zahiri olarak bile bu kavramlar yan yana getirildiğinde anlamak isteyenler için epey anlamlar vardır. Bir yandan ışık, diğer yanda yol göstericilik!

Çerağ yakıldığı, delil uyandırıldığı zaman salt gün yüzüne çıkan güzellikler, aydınlanan mekan değildir. Asıl aydınlanan insanın kalbi ve bilincidir.

Çerağ, Allah'ın nurudur. Daha yer gök hiç bir şey yokken o nur vardı. Her şey o nurdan meydana gelmiştir. İşte çerağın

yakılması o nurun bütünlüklü olarak, daim olarak yankısını bulmasıdır.

Çerağın yakılması Muhammed Ali yolunun sevgiyle, aşkla olduğu kadar bilimle, irfanla bütün insanların yüreklerinin ve beyinlerinin aydınlanmasıdır. Aydınlanan insan, kendini bilen insan varoluşa en anlamlı cevabı verendir. Aydınlanan, aydınlık olan, çerağ misali yanan çevresini de aydınlatır. Bunlar ve bunlara benzer anlamları olan çerağın uyandırılması sadece cemle sınırlı kalmamalı. Her Alevi inançlı insan perşembeyi cumaya bağlayan gece mutlaka delili uyandırmalıdır. İster tek başına olsun, ister ailesi ile olsun mutlaka dua/gülbank eşliğinden delili uyandırmalıdır. İlk etapta ailenin anne babası delili uyandırmalı ama zaman zaman yaşı küçük de olsa çocuklara da bu görev verilmelidir. Yine cemlerde olduğu gibi delili söndürmek yoktur. Delili söndürmek yerine sır etmek vardır. Nasıl oluyor bu sır etmek? Örneğin çerağ olarak eğer bir mum yakılmışsa –ki genelde mum yakılıyor- o vakit klasik olarak üfleyerek çerağ söndürülmez. Bunun yerine yine gülbank okunarak işaret parmağı ile baş parmak hafif ıslatılıp delil bu iki parmak ile sır edilir/dinlendirilir.

Nur suresi 35-36

Allah, göklerin ve yerin Nur'udur. Onun nurunun örneği, içinde çerağ bulunan bir kandile benzer. Kandil, bir sırça içerisindedir. Sırça, inciden bir yıldız gibidir ki, doğuya da batıya da nispeti olmayan bereketli bir zeytin ağacından yakılır. Bu ağacın yağı, neredeyse ateş dokunmasa bile ışık saçır. Nur üzerine nurdur o. Allah, dilediğini kendi nuruna kılavuzlar. Allah, insanlara örnekler verir. Allah her şeyi bilmektedir.

Kandil, Allah'ın yükseltilmesine ve içinde adının anılmasına izin verdiği evlerdedir. Orada sabah-akşam O'nu tespih eder.

Çerağı Ruşen, Fahri Dervişan,
Zuhuru iman, Himmeti Piran,
Piri Horasan, Kürşadı meydan
Kuvveyi Abdalan, Kanunu Evliya,
Gerçeklerin demine hü.
La feta illa Ali la Seyfa illa Zülfükar
Bi nuru azametike ya Allah ya Allah ya Allah

Ve bi nuru nübüvvetike ya Muhammet ya Muhammet ya
Muhammet
Ve biri nuru velayetike ya Ali ya Ali ya Ali

Çün çerağı fahri uyandırdık, Huda'nın aşkına
Seyyid-ül Kevneyn Muhammed Mustafa'nın aşkına

Saki-i Kevser Ali'yyel Murtaza'nın aşkına
Hem Hatice Fatıma, Hayrünissanın aşkına

Şah Hasan, Hulki Rıza, hem Şah Hüseyini Kerbela
Ol imam-ı etkiya Zeynel Abanın aşkına

Hem Muhammed Bakir ol kim nesli Paki Murteza
Cafer -üs Sadık İmamı Rehmümanın aşkına

Musai Kazım İmamı Serfirazı ehli Hak
Hem Ali Musa Rızayı Sabiranin aşkına

Sah Taki ve Ba Naki hem Hasan-ül Askeri

Ol Muhammed Mehdi Sahip Livanın aşkına

Pirimiz üstadımız Bektaş Velinin aşkına
Haşre dek yanan yakılan aşikanın aşkına

Hata ettim Hüda yaktı delili
Muhammed Mustafa yaktı delili

Ol Ali Abâ'dan Haydar-ı Kerrar
Ali'yyel Murtaza yaktı delili

Hatice-Tül Kübra Fatima Zehra
Ol Hayrün Nisa yaktı delili

Hasan'ın aşkına girdim meydana
Hüseyn-i Kerbela yaktı delili

İmam Zeynel, İmam Bakır-ı Cafer
Kâzım Musa Rıza yaktı delili

Muhammed Taki'den hem Ali Naki

Hasan-ül Askeri yaktı delili

Muhammed Mehdiyi Ol Sahib-zaman
Eşiğinde Ayet yaktı delili

Bilirim Günahım hadden aşubdur
Hünkâr-ı Evliya yaktı delili

Oniki İmamdır bu nur Hatayi
Şir-i Yezdan Ali yaktı delili

Bismişah Allah Allah!

Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun!

Çerağımız yansın yakılsın, Allah'ın nuru aşkına!

Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru aşkına!

Çerağımız yansın yakılsın, velâyetin nuru aşkına!

Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt'in nuru aşkına!

Çerağımız yansın yakılsın, Pir Hünkâr Hacı i Veli Aşkına!

Çerağımız yansın yakılsın, yolumuzun, birliğimizin, dirliğimizin
aşkına!

Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı ola.

Gerçeğe Hü.

Saka hizmeti ve gülbankı

Saka hizmeti ile Hz. Hüseyin ve Kerbela şehitleri anılır, onların anısına su dağıtılır ve mersiyeler okunur. Saka suyu dağıtmadaki asıl amaç inancı, yiğitliği ve dürüstlüğü simgeleyen Hz. Hüseyin'i sevgiyle anmak; kötülüğü, haksızlığı, zulmü, vahşeti, alçaklığı simgeleyen Yezit ve Yezit zihniyetini lanetlemektir.

Saka hizmetini yerine getiren, su dolu bir kabla (ve birkaç bardakla) gelip, üç kez:

-Hü erenler! Hak, Muhammed, Ali'nin hizmeti geliyor... der. Bu cümleyi her söyleyişinde bir adım atarak meydanın ortasına kadar gelip, su kabını ve bardakları sağına indirip, yere niyaz eder, yine su dolu kabı ve bardakları eline alıp ayağa kalkar, ayakları mühürlü dâr'a durur ve şu tercemanı okur:

“Destur Pîrim!

Lutfuna muhtacız, eyle ihsan Ya Hüseyin

Derdimize senden derman eyle derman Ya Hüseyin

Gayriye muhtaç eyleme sevenleri el-aman

Sen medet kıl bizlere her dem Ya Hüseyin

Yüzbin kere lanet olsun o sapıtmiş Güruha

Ahdi bozup şehit kıldılar onlar seni Ya Hüseyin

Güzel ismin hakkı için zikredeni darda koyma

Esenlik ver yaşlı gözle ağlayana Ya Hüseyin

İznin ile su getirelim aşkına vermek için

Aşkınla içenlere kıl âb-ı hayat Ya Hüseyin” der, suyu dualaması için sürahiyi dedenin önüne götürür ve dede şu gülbangı verir:

“ Allah...Allah...Erenlerin himmeti ile, Muhammed-Ali aşkına, Hazret-i İmam Hüseyin ile Kербela’da susuz şehit düşenlerin tertemiz ruhları yüzü suyu hürmetine, Fatma anamızın şefkatine,

yolumuzu-erkânımızı kuran gerçek erenlerin hürmetine, bir yudum içinin bir damlası üzerine düşenin dualarını kabul eyle, günahlarını affeyle. Nur ola, sır ola, kalbe gevher ola. Dertlere deva, hastalara şifa, borçlara eda ola. Dil bizden, kerem Hazret-i Hüseyin-i Kerbela'dan ola. Yuf münkire, lanet Yezid'e, rahmet mümine olsun Gerçeğe hü...” Saka elindeki sürahiden bir bardağa birer yudumluk su koyarak, dede ile beraber üç kişiye su verir. Su verirken yüksek sesle:

“Geçmişiz biz can-ü baştan Hak erenler aşkına

Can gözü dem-be-dem Hakk'ı görenler aşkına

Kerbela'da su içmeden can verenler aşkına

Gözüm yaşın sebil ettim , için İmam Hüseyin aşkına

Aşk olsun içenlere, rahmet göçenlere, lanet Yezid'e” der.

Dede suyu içmeden önce cemaate “Hüseyin-i Kerbela ve tüm şehitlerimizin anısına ve aşkına bir yudum suyu içmeme helallik veriyor musunuz canlar?” diye sorar ve “Bu su, Kerbela şehitlerinin suyudur. O mazlum ve masumlar gibi alnınız ak, gönlünüz pâk ola...” diye dua eder.

Bundan sonra saka, meydanın çevresinde dolanarak elindeki sudan az miktarda olmak üzere tüm cemde oturanlara serper ve bu iş süresince yüksek sesle şu cümleleri tekrarlar: “*Allah’ın selamı üzerine olsun Ya Hüseyin. Muhammed Mustafa aşkına, Aliyyel Mürteza aşkına...Kerbela şehitleri aşkına...İmam Hüseyin ve onun yolunu sürenler aşkına...(su...su...) diye şehit olan masumların aşkına...Kerbela şehitlerinin yüzüsuyu hürmetine, özümüzü, gönüllerimizi tertemiz eyle Ya Hüseyin...Sakkahüm Ya İmam Hasan...Sakkahüm Şah Hüseyin...Şefaate eyle damlası düşene Ya Hüseyin...Yardım eyle Allah Allah çağrışana Ya Hüseyin...*” der.

Lokma

Lokma gülbankı, helal bir emekle kazanılmış nimetlerle kurulmuş bir sofrada okunur. Yalanla, hileyle, uğkağıtçılıkla elde edilmiş, başka insanların haklarının gasp edilmesi sonucu elde edilmiş kazançtan meydana gelen sofrada lokma gülbankı okunmaz.

Alevi yolu rızalık yoludur. Bu yolun kurucuları bu yolu rızalıkla kurmuşlar ve bu yolu sürdürmüş olanlar, srdrenlerde rızalıkla sürdürüyorlar. Dolayısıyla kul hakkı yiyenler, haksiz yere kazanç elde edenler, sömürücüler, hilebazlar, haksız kazanç elde etmeyi marifet sayanlar, insanları dolandırmayı yetenek bilenlerin bu yolda işleri yoktur. Bunların lokmaları helal değil, hizmetleri delil değildir.

Lokmalarımızın kabul, glbanklarımızın makbul olması için lokmalarımızın helal kazançla elde edilmesi gerekiyor. Hiç bir kul hakkı yemeden, hiç bir yalana-dolana başvurmadan alnımızın teriyle kazandığımız kazançla elde ettiğimiz lokmalarımız yiyene helal, yedirene delil olur. O sofralarda Halil İbrahim'in bereketi ile dolar.

Yemekten önce

Bismişah..

Allah.. Allah..

Evvel Allah diyelim, kadim Allah diyelim.

Sofra Ali'nin, himmet Veli'nin.

Geldi Ali sofrası, şah diyelim.

şah versin, biz yiyelim!

Allah, eyvallah.

Gerçekler demine Hü diyelim.

Yemekten sonra

Bismişah..

Allah.. Allah..

Nimmet-i Celil, bereket-i Halil, şefaati-i Resul, inayet-i Ali,

Himmet-i Veli ola.

Artsın eksilmesin, taşsın dökülmesin.

Bu gitti, ganisi gele.....

Hak Muhammed Ali bereketini vere.

Yeyip yedirenlere, pişirip kotaranlara, nur-i iman, aşk-u sevk
ola.

Dertlere derman hastalara şifa ola.

Gittikleri yerde gam ve keder görmeye.

Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin, On İki İmamların, Ondört Masumu Pakların, Onyeddi Kemerbestlerin, Kırkların, Rical ül gayp erenlerin ve Pir dergahına yazıla.

Yiyene helal yedirene delil ola.

Lokma hakkına, evliye keremine, cömertler cemine, gerçek erenler demine Hü diyelim...

Bismillah Bismişah Allah Allah

Hizmetleriniz kabul ola.

Muratlarınız hasıl ola.

Lokmalarınız, kurbanlarınız ulu dergaha yazılmış ola.

Emeğiniz zaya gitmeye.

Her iki cihanda yüzünüz ak imanınız pak ola.

Ömrünüz bereketli, yuvanız meserretli ola.

Hak Muhammed Ali kabul eyleye.

On İki İmamın katarından ayırmaya.

Ondört Masumu Pak, Onyeddi Kemeribest ve Kırklar şefaatçiniz ola

İmam Hasan, Şah Hüseyin, Hünkar Hacı Bektaş Veli defterine kayıt ola.

Nur'u Nebi, Kerem-i Ali, Pirimiz Hacı Bektaş Veli gerçek erenler demine Hü mümüne ya Ali!

Duaz ve Deyiş

Duaz, Duazdeh'in kısaltılmış halidir. Duazdeh Farsça olup on iki (12) anlamına gelmektedir.

Duaz, cem ayinlerinde söylenen ve On İki İmamların adlarının geçtiği deyişlerdir. Bu deyişlerde Ayrıca On İki İmamların yanı sıra başta Hz. Peygamber ve Hacı Bektaş Veli olmak üzere Alevi ulularının adları geçmektedir.

Duaz için “deyişler”lerdir tanımını yaptık. Anlaşılır olması için böyle bir tanım uygundur. Ancak duaz bir nevi dua olarak da algıлана bilinir.

Şüphesiz Alevilik ve Aleviler hakkında biraz bilgi sahibi olan kişiler için duaz'in, nefes'in, türkü'nün, deyiş'in farklı anlamlara sahip olduğu aşikardır. Fakat günümüz gerçekliği doğrultusunda genel bir tanım olması ve bu tanımın yaygınlaşıp kabul görmesi için Deyiş tanımı en uygun olanıdır. **Deyiş; Aleviliği çağrıştıran her melodinin adıdır.** Türkü, nefes, duaz bunlar da alt adlardır. Yoz ve yobaz üretimden farklı olduğunun anlaşılması için Deyiş en uygun tanımlımadır.

On iki hizmet deyişi

Haktan bize nida geldi
Pirim sana beyan olsun
şahdan bize name geldi
Rehberime haber olsun

şah kuluna kıldı nazar
Dört kalıptan adem süzer
Zeval gelmiş cemi bozar
Gözcü sana haber olsun

Zakirin zikri saz ile
Kuran okur avaz ile
Mümin Müslim niyaz ile
Zakirlere haber olsun

Hak kuluna nazar eyler
Hakkın kalamını söyler
Mümin gelmiş mürvet diler
Peyik sana haber olsun

Mümini çekti meydana
Münkiri sürdü zindana
Hizmet verildi Selman'a
Faraşçıya haber olsun

Mümin yolun yakın ister
Münkirlerden sakın ister
Delil yanmaz yağın ister
Delilciye haber olsun

Bu yola giden nâcidir
Erenler kardeş bacıdır
Cem kilidi kapıcıdır
Kapıcıya haber olsun

Zakirlerin zikri sazdır
Okunan deyiş düazdır
Mümin hak ile niyazdır
Niyazcıya haber olsun

Hak kuluna kıldı rahmet
Sana niyaz Ya Muhammed
Hizmet görüldü muhabbet
Tezekere haber olsun

Yola giden haslar hası
Mümin giyer Hak libası
Doldur ver engürün taşı
Sakacıya haber olsun

Şah Hatayi'm varı geldi
Müminlerin kârı geldi
Hakkın armağanı geldi
İznikçiye haber olsun

Medet Allah medet, medet ya
Ali Bizi dergahından mahrum eyleme
Pirim Hünkar Hacı Bektaşî Veli
Bizi dergahından mahrum eyleme

Adem-i Seyfullah Adem hakkı için
Muhammet Mustafa Hatem hakkı için
Eyüb'e verdiğin sitem hakkı için
Bizi dergahından mahrum eyleme

Hasan' ın aşkına kııldım zarı
Şah Hüseyin dinimizin serveri
Alemin carısın cenabı bari
Bizi dergahından mahrum eyleme

Zeynel'in canına da kıldılar ceza
Muhammet Bakır'dır sırrı Mürteza
İmam Cafer Kazım Musa el Rıza

Bizi dergahından mahrum eyleme
Muhammed' im der ki didarım haktır
Taki Naki Askeri errahanimdir
Severim Mehdi'yi niyazım vardır
Bizi dergahından mahrum eyleme

Tevhit

Muhammed'i candan sev ki,
Ali'ye Selman olasın.
Ehlibeyt'e gönül ver ki
Ali'ye Selman olasın.

Muhammed'i hazır bil ki
Canı Hakk'a nazır bil ki
Her gördüğün Hızır bil ki
Ali'ye Selman olasın.

Muhammed'e gönül kat ki
Ceht edip rehberine yet ki
Bir gerçekten etek tut ki
Ali'ye Selman olasın.

Hasan ile girdim ceme
Hüseyin sırrını deme

Musahipsiz lokma yeme
Ali'ye Selman olasın.

Zeynel Bakır, Cafer, Kâzım
Rıza'ya bağlıdır özüm
Hatırın kırma şahbazın
Ali'ye Selman olasın.

Taki'ye, Naki'ye eriş
Askeri'de biter her iş
Mehdi'nin sırrına karış
Ali'ye Selman olasın.

Şah Hatayi'm özün ırma
Gerçekler gönlünü kırma
Her ademe sırrın verme
Ali'ye Selman olasın.

Medet Ey Allah'ım medet
Gel dertlere derman eyle
Yetiş Yâ Ali Muhammed
Gel dertlere derman eyle.

Hasan, Hüseyin aşkına
Yardım ederler düşküne
İmam Zeynel'in aşkına
Gel dertlere derman eyle.

İmam Bakır'ın katına
Cafer'in ilmi zatına
Musa, Rıza hürmetine
Gel dertlere derman eyle.

Şah Taki'nin hem Naki'nin
İmam Hasan-ül Askeri'nin
Yargılamak senin şanın
Gel dertlere derman eyle.

Gelip Hak'tan dilek dile
Mehdi sahip zaman gele
Dedemoğlu secde kıla
Gel dertlere derman eyle.

Ol Kırkların ceminde
La ilâhe illallâh
Erenler meydanında
La ilâhe illallâh

Hak leylâhe illallah
La ilâhe illallâh
Ali mürşid güzel Şah
Şahım eyvallah eyvallah

El çaldılar dest-i kefe
Dediler ki cana sefa
Yetiş Muhammed Mustafa
La ilâhe illallâh

Hak leylâhe illallah
La ilâhe illallâh
Ali mürşid güzel Şah
Şahım eyvallah eyvallah

İmam Hasan meydanda
Şah Hüseyin irfanda
İmam Zeynel zindanda
La ilâhe illallâh

Hak leylâhe illallah
La ilâhe illallâh
Ali mürşid güzel Şah
Şahım eyvallah eyvallah

İmam Bâkır sultanı
İmam Câfer erkânı

Yetiş keremler kânı
La ilâhe illallâh

Hak leylâhe illallah
La ilâhe illallâh
Ali mürşid güzel Şah
Şahım eyvallah eyvallah

Mûsa-i Kâzım Şah'tır
Daim der Hakka şükür
İmam Rıza bin okur
La ilâhe illallâh

Hak leylâhe illallah
La ilâhe illallâh
Ali mürşid güzel Şah
Şahım eyvallah eyvallah

Takî, Nakî engine
Al'Asker'in dengine
Mehdi resul cengine
La ilâhe illallâh

Hak leylâhe illallah
La ilâhe illallâh
Ali mürşid güzel Şah
Şahım eyvallah eyvallah

Kalınadı imamlar derdi
Aşkı muhabbet verdi
Derviş Veli'nin virdi
La ilâhe illallâh

Hak leylâhe illallah
La ilâhe illallâh
Ali mürşid güzel Şah
Şahım eyvallah eyvallah

Mersiye

Mersiye, Kerbela vakasını işleyen, Ehlibeyte ve On İki İmamlara bağlılığı, sevgiyi dile getiren bir şiir türüdür. Özellikle Muharrem Ay'ı boyunca söylenen ve Ehlibeyt taraftarlarının olduğu her coğrafyada ve her dilde söylenen ağıtlar bütünüdür mersiyeler. Mersiyelerde zalim olana, haksız olana bir öfke var. Yine mazlum olana, haklı olana bir sevgi ve sempati var. Mersiyeleri salt ağıt boyutuyla algılamak eksiklik olur. Mersiyeler bu noktada bilinç taşımasıdır. Aynı zamanda ne kadar da zaman geçmiş olursa olsun iyinin unutulmayacağı ve kötünün, zalimin her daim lanetleneceğinin göstergeleridir. Edebi açıdan, Ehlibeyte bağlı olanlar için bir edebi zenginliktir.

Bugün matem günü geldi
Ah Hüseyin Şah Hüseyin
Senin derdin bağrım deldi
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Kerbela'nın önü yazı
Yüreğimden çıkmaz sızı
Yezitler mi kırdı sizi
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Bizimle gelenler gelsin
Serini meydana koysun

Hüseyin'le şehid olsun
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Kerbela'nın yazıları
Şehid düştü gazileri
Fatmana'nın kuzuları
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Kerbela'nın önü düzdür
Geceler bana gündüzdür
Şah Kerbela'da yalnızdır
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Hür şehit atından düştü
Kafirler başına üştü
Müminlere matem düştü
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

İşte geldi bahar yazlar
Yazı yazlar, güzü güzler
Fatman yolların gözler
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Kerbela'nın önü çağlı
Benim ciğerciğim dağlı
Hazret-i Ali'nin oğlu
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Atan Ali, anan Fatma
Dert üstüne dertler katma
Didarından mahrum etme
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Fatmana zülfünü çözer
Ağlayı ağlayı gezer
Müminlerin bağrın ezer
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Gazel oldu bahçe bağlar
Dumanlıdır yüce dağlar
Can Hatayi yanar ağlar
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Miracname

Geldi çağırđı Cebrail
Hak Muhammed Mustafa'ya
Hak seni Mirac'a okur
Dâvete Kadir Hüdaya.

Evvel emânet budur ki
Piri, rehberi tutasın
Kadim erkâna yatasın
Tariki müstakime.

Muhammed sükuta vardı
Vardı Hakk'ı zikreyledi
Şimdi senden el tutayım
Hak buyurdu vedduha.

Muhammedin belin bağladı
Anda ahir Cebrail
İki gönül bir oluben
Hep yürüdüler dergâha.

Vardı dergâh kapısına
Gördü orda bir arslan yatar
Arslan anda hamle kıldı
Korktu Muhammed Mustafa.

Buyurdu Sırr-ı Kâinat
Korkma Yâ Habibim dedi
Hatemi ağzına ver ki
Arslan ister bir nişane.

Hatemi ağzına verdi
Arslan orda oldu sakin
Muhammed'e yol veruben
Arslan gitti nihaneye.

Vardı Hakk'ı tavaf etti
Evvela bunu söyledi
Ne heybetli şirin varmış
Hayli cevreyledi bize.

Gördü bir biçare derviş
Hemen yutmak diledi
Ali yanımda olaydı
Dayanırdım ol Şahıma.

Gel benim sırr-ı devletlim
Sana tabiyim ey habibim
Eğiliben secde kıldı
Eşiği kıblegâhına.

Kudretten üç hon geldi
Sütü elma baldan aldı
Muhammed destini sundu
Nuş Etti Azametullaha.

Doksan bin kelim danıştı
İki cihan dostu dostuna
Tevhidi armağan verdi
Yeryüzündeki insana.

Muhammed ayağa kalktı
Hep ümmetini diledi
Ümmetine rahmet olsun
Anda dedi kibriya.

Eğiliben secde kıldı
Hoşkal sultanım dedi
Kalkıp evine giderken
Yol uğrattı kırklara.

Vardı kırklar makamına
Oturuben oldu sakın
Cümleside secde kıldı
Hazreti Emrullaha.

Muhammed sürdü yüzünü
Hakka teslim etti özünü
Cebrail getirdi üzümü
Hasan Hüseyin ol Şaha.

Canım size kimler derler
Şahım bize Kırklar derler
Cümleden ulu yolumuz
Eldedir külli varımız.

Madem size Kırklar derler
Niçin noksandır biriniz
Selman şeydullaha gitti
Ondandır eksik birimiz.

Cümleden ulu yolumuz
Eldedir külli varımız
Birimize neşter vursan
Bir yere akar kanımız.

Selman şeydullahtan geldi
Hü deyip içeri girdi
Bir üzüm tanesini koydu
Selmanın keşkullahına.

Kudretten bir el geldi
Ezdi bir engür eyledi
Hatemi parmakta gördü
Uğradı bir müşkül hale.

Ol şerbetten biri içti
Cümlesi de oldu hayran
Mümin müslüm üryan büryan
Hep girdiler semaha.

Cümlesi de el çırpıben
Dediler ki Allah Allah
Muhammed bile girdi
Kırklar ile semaha.

Muhammed'im coşa geldi
Tacı başından düştü
Kemerini kırk pare oldu
Hepsi Sardı Kırklara.

Muhabbetler galip oldu
Yol erkân yerini aldı
Muhammed'e yol göründü
Hatırları oldu sefa.

Muhammed evine gitti
Ali Hakkı tavaf etti
Hatemi önüne koydu
Dedi saddaksın Yâ Ali!

Evveli sen ahiri sen
Zahiri sen bâtını sen
Cümle sırlar sana ayan
Dedi Şah-ı Evliya

Şah Hatâyî 'm vakıf oldum
Ben bu sırrın ötesine
Hakkı inandıramadım
Özü çürük ervaha

Bizim Semahımız İlahi Bir Aşktır

Aşkın en alt boyutunu dahi yaşamaktan uzak olanlar, bütün evrenin semah döndüğünü de anlamakta zorlanırlar.

Canların, ilahi bir aşkın tezahürü olarak mikro (cüzzi) düzeyde döndüğü semahı, bütün alem, cümle kainat makro (külli) halde dönüyor.

İnsan, sonsuz vede sınırsız şu kainatta küçük bir varlık. Ama aynı zamanda Şah-ı Merdan'ında buyurduğu gibi küçük bir varlık olduğu halde bütün kainatın sırrını/gizemini/kodlarını da içerisinde barındırıyor.

Semahta öyledir. Bu sebepten semahımız ilahi bir aşkın dışı vurmuş halinden başka bir şey değildir. Öyle tiyatro izler gibi semahı izlemek o aşk halinin izlerini bizlere göstermez. İlahi aşkın izlerini görmek ve bu izlerden yola çıkarak onu yaşamak istiyorsak arayışlarımızı daha farklı bir boyuta götürmeliyiz.

Sıradan, basit, alışageldik bir dans olarak veya tarihsel kökleri olan bir folklor oyunu olarak semahı düşünemeyiz. Her şeyden önce semah, toplu halde yapmakla mükellef olduğumuz cem ibadetimizin bir parçası, bölümüdür. Cem ki, bireysel mutluluk ve toplumsal huzurun hakim olduğu, nurani iklimlerin yaşandığı, insan-ı kamil olma yolunda adımların atıldığı, birliğin, kardeşliğin tesis edildiği, Hakka bağlılığın ve Ehlibeyte

sevginin dorukta yaşandığı, cümle dargınlıkların ve küslüklerin giderildiği, kişinin özünü meydan getirip koyduğu, kendisini halkın ve Hakkın huzurunda dara çektiği... kısacası gerçek anlamda insan olmaya davetin gerçekleştiği ibadettir.

Cem ve onun bir bölümü olan semah, ulu Hünkarımız Hacı Bektaş Veli'ninde belirttiği gibi oyuncak olmayıp ilahi bir aşktır. Semahı basit bir folklor düzeyine indirmek gerçeklere aykırı olduğu gibi haksızlıktır da.

Semah, ibadetimizin bir parçasıdır. Nasıl ki bütün ibadetler onu uygulayanlar için özel ve kutsalsa cem ibadeti ve onun bir bölümü olan semah da biz Aleviler için aynı niteliktedir. Bizler için kutsal ve ilahi bir aşk olan semahı dışarıda bakanların tam olarak anlayabilmeleri, bir fikir sahibi olabilmeleri için biraz daha detaylandırılmalıdır. Çünkü semah öyle dışarıdan, seyirci olarak kolayca anlaşılacak bir şey değildir.

Yalın ayak, üryan-püryan olarak, tevhit halinde, cümle kainatı emsal alarak, aşk ile semah dönmek, seyir için değil, Hak için semah dönmek ilahi aşkın bir yansımasıdır. Cem erenlerinin o nurlu cemallerine yansıyan ve dedenin “semahnız Kırklar semahı olsun” dileğiyle dönülen semahlar kemalet yolunda menzil almış olmanın ve böylece gerçeğe, sırrı hakikate bir adım daha yaklaşmış olmanın göstergesidir.

Söylenen her deyiş, her nefes, her tevhit, her miraçname semah dönen canları bir adım daha turnalar misali göğe ağartıyor.

Semahın ilahi bir aşk olduğunun bilincinde ve ayırdın da olarak aşk ile semah dönen canlar cümle varlıkla hemhal olup bütünleşirler. Bütünleştikçe, cümle varlıkla bir oldukça, cümle varlıkta yok oldukça var olurlar. İlahi bir aşk olan semah ancak bu manada olursa, bu amaçta olursa değerli olur. Yoksa sıradan bir halkoyunu gösterisi düzeyinde kalır.

Erenlerin Cemini Nasıl Anlatmalı

Erenler cemine her can giremez
Edep ile erkan yol olmayınca
Her Kamberim diyen Kamber olamaz
Şah'ın Kanber'ine kul olmayınca

Arama uzakta vardır yakını
Gerçek olan talip bulur hakkını
Yüklemeler sana yolun yükünü
Bükülü kametin dal olmayınca

Şah Hatayi'm eder bu sırrı beyan
Kamil midir cahil sözüne uyan
Bir baştan ağlamak ömüre ziyan
İki baştan muhip yar olmayınca

Cem.

Neydi ki cem?

Nasıl bir ibadet biçimidir cem?

İnsanın ve toplumun hangi ihtiyaçlarına cevap veriyor?

Nasıl anlatmalı cemi? Cem erenlerinin nur-u cemallerini, aşk-ı şevklerini, secdeye inen alınları, dara duran ve dara durduğunda Hakkın divanına durmuşcasına özünü meydana koyanları, yapılan cümle hizmetleri nasıl anlatmalı ham ervahlara?

Nasıl anlatmalı mutluluk ve huzurdan uzak olanlara, cemin bireysel mutluluk ve toplumsal huzur kaynağı olduğunu?

Nasıl anlatmalı bir pirden/mürşitten etek tutmayınca yolun yürünemeyeceğini, rehbersiz yolun bulunamayacağını, müsahibin/yol kardeşin olmaksızın yolculuğun tehlikelerle dolu olduğunu, nasıl anlatmalı cümle yolsuz kalmış olanlara?

Nasıl anlatmalı cem meydanını pir u pak eyleyen bacıların tıpkı süpürgeci Salman gibi her dem Mervanların gözlerindeki perdeyi kaldırmaya ve sahibi zaman Mehdi'nin geldiğinde görmek istediği temiz gönüllerin kirlerini süpürdüğüne? Bunu nasıl anlatmalı gönülleri kir pas içinde kalmış olanlara?

Nasıl anlatmalı zakirin bağlamasının sesinin meleklerin sesini andırdığını? Cemde söylenen deyişlerin, duazların, mersiyelerin, nefeslerin insanı başka alemlere götürdüğünü, nasıl anlatmalı daha içinde bulunduğu kabuğun bile farkında olmayanlara ötelere ötesini?

Nasıl anlatmalı semahın bir oyun değil, ilahi bir aşk olduğunu ve semah dönenlerin cümle kainatla, varlıkla hemhal olup turnalar misali göğe ağdığını?

Nasıl anlatmalı delilin/çerağın uyandırılmasıyla/yakılmasıyla cümle kainatın aynı düzen etrafında uyandırıldığı/aydınlandığı ve asıl uyanmanın gönüllerde, yüreklerde, bilinçlerde gerçekleştiğini?

Delilin/çerağın uyandırılması/yakılmasıyla karanlıkta kalmış ne kadar güzellik varsa gün yüzüne çıktığını, nasıl anlatmalı gören körlere?

Ya bunca bencilliğin, çıkarın, mal ve mülk hırsının hakim olduğu zamanlarda cemde, cem erenlerinin gücü ve imkanı ölçüsünde getirip, bir birine katılıp Hak lokması olan ve paylaşımların en güzellerinden biri olanı, nasıl anlatmalı?

Nasıl anlatmalı gözcüyü? Gözcünün sadece cemi değil, cümle kainatı gözetip düzenlemeyi sembolize ettiğini ve aslında her şeyin bir düzen dahilinde olması gerektiğini, nasıl anlatmalı?

Ya diğer hizmetleri nasıl anlatmalı? Her biri kendi içinde birden fazla doğruya, güzele, olgunluğa, insan-ı kamile ve aslında özünde Hakka yakın eyleyen hizmetleri nasıl anlatmalı?

Cem bir davettir. Her tür kirden arınmaya, kötülükleri iyiye yönlendirmeye, hataları ve yanlışları doğrulara çevirmeye, yaşama ve dünyaya anlam vererek anlam ve mutluluk dolu bir hayatı yaşamaya davettir.

Kinin, bencilliğin, öfkenin, hırsın ve bir cümle olumsuzlukların insan ve toplum hayatında yok olması, olmadığı takdirde de minimum düzeye indirilmesinin davetidir.

İnsan yarımdır, eksiktir. Cem, insanın tamam ve bütün olmasını, ham ervahlıktan çıkıp olgunlaşarak insanı kamil olmasına davettir.

Edep erkandır cem.

“Gerçeğin demine Hü” demektir cem.

Anlatılması zor, hemde çok zor.

Teker teker, günlerce, bıkmadan anlatılsa ve dağarcığında var olan cümle kelimeler, kavramlar defalarca kullanılsa bile anlatılmak istenenler hep bir noktada eksik kalacak.

Bu sebepte yaşamak, içinde olmak, hemhal olmak, bir olup bütünleşmek gerekiyor. O halde ancak anlaşılır – daha doğrusu bütün hücrelerde bulunacak şekilde yaşanılır.

Bütün bunlara rağmen bizler yinede dilimiz döndüğünce anlatmaya, yaşam biçimimiz haline getirerek somut bir şekilde anlaşılır kılmaya devam edeceğiz. Anlattıkça, yaşadıkça ve yaşadığımız güzellikleri cümle varlığa taşıdıkça, bizden başlayarak adım adım cümle varlık anlam kazanacaktır.